

הרצל בתקשורת

דוח תקופתי (נובמבר 2018)

מאת ד"ר אנטון ברקובסקי

בעיתונות

הכרך השני של "היסטוריה יהודית" מאת סימון שאמה - Simon Schama - היסטוריון בריטי שכרגע מרצה באוניברסיטת קולומביה בניו-יורק זכה לסיקור נרחב. על רקע שלל אישים שעיצבו את ההיסטוריה של עם ישראל בין השנים 1900-1492 הופיע גם הרצל. המחבר השווה אותו למשה רבנו, ומעבר לתכונות משיחיות ייחס לו גם סגולות רבות של איש מודרני, משכיל ופרגמאטי.¹

לרגל ציון 120 שנה לביקורו של הרצל בארץ ופגישתו עם קיסר גרמניה ווילהלם הופיעו מספר כתבות. ביניהן אחת התמקדה בקשיים בהם נתקל בביקורו וההקשר הציוני הרחב של הביקור והפגישה,² אחרת שחזרה את המסע בעקבותיו³ וכתבות נוספות עסקו בצילום "הפוטושופ" של שני האישים במקוה ישראל.⁴

ב"כלכליסט" הופיע הראיון עם יורי מילנר (פיזיקאי סובייטי שהפך למיליארדר אמריקאי וחבר נפש של טייקונים ופוליטיקאים בארץ ובחו"ל). מילנר זומן בתור אורח של ועידת ראש הממשלה לחדשנות. בין הנאומים שבועידה הזו, על עתידה המבטיח של ישראל בתור מעצמת חדשנות, סיפר נתניהו על הרצל וחזונו: הרצל הלך להתייעץ עם נורדאו, לברר אם יתכן שהוא באמת משוגע. "נורדאו אמר לו: יכול להיות שאתה משוגע, אבל אם אתה משוגע, גם אני משוגע". נתניהו סיים: "...ואנחנו הולכים להיות משוגעים גם בעתיד".⁵

ב"ג'רוזלם פוסט" פורסמה כתבה על הלאומיות הסרבית ושורשיה של הציונות (שכנראה ניזונו ממנה). לטענת הכותב, הרצל יכול היה להיחשף לבעיה היהודית ולרעיון הציוני לא בגלל משפט דרייפוס, אלא ממורשתו המשפחתית. להרצל היו שורשים משותפים עם רבנים מיוחסים מהעיר הסרבית זמון, בה היו ידועים פרסומיו של הרב אלקלעי, שעוד בשנות ה-30 של המאה ה-19, בעקבות עלילות דם באימפריה העות'מנית לצד תנועות שחרור של עמי הבלקן מטורקיה, פעל לתחיית הלאומיות היהודית וקרא ליהודים לחזור לארץ ישראל.⁶

לרגל ציון 60 שנה לפרסום הרומן "אקסודוס" מאת ליאון יוריס טוען דוד שליט, כי היצירה הפכה למעשה היסטורי, שקידם את הנהגת ישראל ומטרותיה ברחבי תבל (כולל אלו התעמולתיים). הספר כלל "את האפוס

¹ Krausz, Tibor *Chronicles of heartache. The Jerusalem Report* (1.11.2018), p. 44-45.

² 120 שנה לביקור הרצל בארץ: התגובות לביקור. *ישראל היום!* - המוסף (2.11.2018), עמ' 42-20.

³ אחריו, הרצל. *אותיות* (1.11.2018), עמ' 13-10.

⁴ שקט, משחזרים. *גל-גמו - חולון* (5.11.2018), עמ' 55; הפוטושופ הציוני הראשון. *נפשים* (9.11.2018), עמ' 29.

⁵ פסובסקי, אורי. משקיע על חלל. *כלכליסט* (1.11.2018).

⁶ Snidman, Ronen. Celebrating Zionism's roots in Serbia. *The Jerusalem Post* (9.11.2018), pp. 22-23.

הציוני כולו: הרצל, משפט דרייפוס, הפוגרומים, העליות והמאבק הלאומי... מחתרות... לוחמים... ופליטי "האקסודוס" שהצטרפו למאבק...".⁷

דימיטרי שומסקי הצטרף לקריאתו של מור אלטשולר לקדם את עליית יהודי המערב הליבראליים (בעיקר מארה"ב ובריטניה) ארצה. לטענת שומסקי המהלך יוכל לסייע לשנות את דמותה של ישראל "ממדינה אתנו-לאומנית גזענית... לחברת מופת שוויונית... ברוח חזון של אבות הציונות". עוד ציין שומסקי, כי בכתביו של הרצל נמצאים רעיונות הנאורות והאוניברסאליות שהיו בציונות בראשית דרכה, בעוד שכיום הם אינם.⁸

המחלקה לאזרחים ותיקים בחדרה קראה לקהל הרחב לקחת חלק בחידון הציונות והמורשת למשפחות. הפרס – מסע ערכי באירופה בעקבות תחנות חייו של הרצל.⁹

ב"ג'רוזלם פוסט" סוקר השפעתו של משפט דרייפוס על הרצל וחלומו הציוני, תוך ציון אתרי זיכרון בארץ המוקדשים לפעילים ציוניים.¹⁰

הפילנתרופ האמריקני-יהודי רוג'ר הרטוג (יו"ר של קרן "תקווה") עמד על הסיבות שעיצבו את זהותו היהודית האורתודוקסית וגם וזו הציונית ובמקביל העביר ביקורת על הקהילות בארה"ב (בדגש על הקהילות הרפורמיות) ועל יחסם של יהודי גולה כלפי ישראל. בין היתר הזכיר כיצד הושפע בצעירותו מרעיונותיו של הרצל וממשיכי דרכו - נורדאו, גורדון ובן-גוריון.¹¹

ב"הארץ" פורסמה כתבה לרגל מלאת 100 שנים לאוטופיה שכתב בוריס שץ - מקימה של "בצלאל" ומוזיאון ישראל. שץ נדבק "בחיידיק הציוני" מהרצל. זמן קצר לאחר שהרצל פרסם את "אלטנוילנד", עלה ארצה שץ וכתב "אוטופיה משלו" בה תיאר את הארץ בשנת 2018: מדינה טכנולוגית ושוחרת שלום, שמנוהלת על ידי סנהדרין, הוקם בה בית המקדש, התגיירו בה ערבים, מתקיים בה חופש מיני ובה לא אוכלים חיות...¹²

⁷ שליט, דוד. "אקסודוס אינו רק סרט על ההיסטוריה ישראלית, אלא מעשה היסטורי בעצמו. הארץ (16.11.2018), עמ' 1-3.

⁸ שומסקי, דימיטרי. השמש תזרח ממערב. הארץ (21.11.2018), עמ' 13.

⁹ גולן, ברק. חידון ציונות ומורשת. השבוע בחדרה (13.11.2018), עמ' 16; מה אתם יודעים על ציונות? מבט מקומי (15.11.2018), עמ' 7; חידון ציונות ומורשת. גמ (16.11.2018), עמ' 16.

¹⁰ Cashman, Greer Fay. Grapevine. *The Jerusalem Post* (23.11.2018), pp. 20.

¹¹ קליין, צביקה. "איני יודע איך אפשר לרפא את הקהילה היהודית-אמריקנית". *מקור ראשון - שבת* (23.11.2018), עמ' 12-14.

¹² אדרת, עופר. טינדר, סקיפ ודם טהור. הארץ - מוסף (30.11.2018), עמ' 52-53.